

Werkprogramma 2008: Jaarlijks managementplan

Dit document biedt een overzicht van de activiteiten die de Stichting heeft gepland voor 2008 in het kader van haar vierjarenprogramma 2005-2008, *Beter leven en werken in een veranderend Europa*.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
Inventariseren en vooruitkijken	1
Het Europese debat in 2008 en daarna	1
Voorgestelde activiteiten en samenwerking	2
2. Strategische doelen en doelstellingen	4
Verbeteren van de kwaliteit van onderzoek en output	4
In kaart brengen, ontwikkelen en begrijpen van doelgroepen en vergroten van het effect en de invloed op werkelijke besluitvormers	5
Vergroten van de zichtbaarheid en verbeteren van het beeld van de Stichting	5
Waarborgen van het concurrentievoordeel van de Stichting	5
3. Onderzoeks- en communicatieprogramma	7
Algemene structuur van het programma	8
Monitoringinstrumenten	8
<i>Netwerk van Europese waarnemingscentra (NEO)</i>	8
<i>Enquêtes</i>	11
Onderzoek verrichten en effectieve maatregelen bestuderen	13
<i>Werkgelegenheid en herstructurering</i>	13
<i>Evenwicht tussen werk en privéleven - arbeidsomstandigheden</i>	15
<i>Arbeidsverhoudingen en partnerschappen</i>	16
<i>Sociale cohesie en kwaliteit van het leven</i>	19
Ideeën en ervaringen (mee)delen	20
Overzicht van onderzoeks- en communicatieactiviteiten	22
4. Middelen en werkprocessen	24
Begroting voor 2008	24
Personeel	24
Werkprocessen en ondersteunende activiteiten	25
Monitoring en evaluatie	25
5. Samenvatting	27
Bijlagen	28
1. Overzicht van projectbegrotingen	28
2. Risicoregister	30

Inventariseren en vooruitkijken

In 2008, het laatste jaar van het lopende vierjarenprogramma, is de tenuitvoerlegging van het programma van de Stichting voor 2005-2008, *'Beter leven en werken in een veranderend Europa'*, ver gevorderd. Het vierjarenprogramma heeft tot doel in Europa beleid te ondersteunen dat gericht is op de verwezenlijking van een hoge werkgelegenheid, kwaliteit en productiviteit op het werk, evenals sociale cohesie en insluiting. Daarnaast wordt in het programma specifieke aandacht besteed aan de impact van uitbreiding en de verreichende economische, sociale en institutionele gevolgen daarvan.

De onlangs verrichte externe evaluatie van het programma voor de periode 2001-2004 bevestigt de reputatie van de Stichting als leverancier van kwalitatief hoogwaardig en onafhankelijk onderzoek dat relevant is voor al haar tripartiete partners, professionele gebruikers van haar informatie en het grote publiek. De kwaliteit van de onderzoeksmethodologie en de vergelijkende analyses in alle EU-lidstaten en daarbuiten bieden de Stichting een unieke bron van informatie. De resultaten zijn zowel op lidstaat- als op EU-niveau in hoge mate gekoppeld aan het beleidsdebat, hetgeen het doorlopende belang van haar werk benadrukt, zoals dat is verwoord in haar missieverklaring:

'De Stichting voert onderzoek uit om onafhankelijke, relevante en tijdige informatie in de juiste vorm en kwaliteit te verschaffen aan haar gebruikers. Dit doet zij met het oog op de verbetering van levens- en arbeidsomstandigheden binnen Europa, geheel in de geest van haar tripartiete en onafhankelijke aard.'

Het Europese debat in 2008 en daarna

De Stichting houdt zich in een uitdagende omgeving bezig met een brede reeks werkgelegenheidskwesties en maatschappelijke kwesties op zowel nationaal als Europees niveau.

Energie en klimaatverandering zijn in toenemende mate belangrijke factoren die bijdragen aan verandering. Het debat over energiebronnen en de wijze waarop beleid aangaande energie en klimaatverandering kan worden geïntegreerd in de Strategie voor Groei en Werkgelegenheid zal worden voortgezet. De Raad zal naar verwachting in februari 2008 de besprekingen over het 'lead market initiative' afronden. Er is eveneens een discussie gaande over de oprichting van een Europees Waarnemingscentrum voor Energiemarkten. 'Energie en klimaatverandering' behoort in 2008 tot één van de vijf communicatieprioriteiten van de Europese Commissie (EC): 1. de evaluatie van de interne markt en de balans van de sociale realiteit; 2. migratie; 3. de institutionele regeling; 4. energie en klimaatverandering; 5. de rol van de Europese Unie in de wereld.

In 2008 wordt het debat over *globalisering* en de impact hiervan op de werkgelegenheid en de Europese economie en haar concurrentievermogen voortgezet. De nieuwe financiële vooruitzichten voor de Europese Unie (EU) zullen worden besproken, evenals de Sociale Agenda (2005-2010), tegen de achtergrond van de tussentijdse evaluatie.

Ook het debat over de resultaten van de Lissabon-strategie gaat verder. Nieuwe geïntegreerde richtlijnen voor groei en werkgelegenheid in 2008 zullen een belangrijke bijdrage leveren aan dit debat. Het scheppen van werkgelegenheid, de kwaliteit van banen en de beste methoden voor het realiseren van de doelen van zowel werkgevers als werknemers zijn enkele van de belangrijke vraagstukken die momenteel worden besproken. Het debat over *flexicurity* wordt waarschijnlijk voortgezet en er zal worden aangedrongen op innovatieve maatregelen met betrekking tot grensoverschrijdende werving en het behoud van personeel. Het Witboek van de Europese Commissie over arbeidswetgeving en de EU-raadpleging over de sociale realiteit van haar burgers maken deel uit van dit debat.

De *demografische veranderingen* in Europa zullen extra urgentie geven aan debatten over een breed scala van vraagstukken, zoals permanente educatie, de pensioengerechtigde leeftijd, pensioenen, de druk op de gezondheidszorg en sociale voorzieningen voor ouderen. Eveneens het behoud van oudere werknemers op de arbeidsmarkt blijft een belangrijk vraagstuk. Daarnaast zal de aandacht worden gevestigd op jongere werknemers, vooral in verband met hun inzetbaarheid en de verbetering daarvan (vaardighedenkloof). Verder zullen o.a. discussies over de beschikbaarheid van kwalitatief hoogwaardige kinderopvang en ouderenzorg, evenals een beter evenwicht tussen werk en privéleven de aandacht trekken. In 2008 zal het tweede door de Commissie georganiseerde forum over demografische verandering plaatsvinden.

De maatschappelijke en economische integratie van migranten, de gevolgen van de zogeheten hersenvlucht ('brain drain') in de landen van herkomst en vraagstukken met betrekking tot racisme en discriminatie zullen in 2008, het *Europese Jaar van de Interculturele Dialoog*, aan de orde komen. Het voorstel van de Europese Commissie voor een gemeenschappelijk migratiebeleid is onderdeel van het debat.

Het kaderprogramma voor *Concurrentievermogen en Innovatie* staat in 2008 in de schijnwerpers, evenals de evaluatie van de interne markt. Concurrentievermogen en structurele veranderingen in het Europese bedrijfsleven worden eveneens belangrijke onderwerpen. Hetzelfde geldt voor de effecten van concurrentievermogen en innovatie op de traditionele systemen van arbeidsverhoudingen, *sociale dialoog* en governance.

In het kader van het programma PROGRESS (2007-2013) van de Europese Commissie zal de nadruk worden gelegd op vraagstukken op het terrein van *sociale insluiting* en bescherming, met de voor 2008 geplande mededelingen over gezondheidszorg en kinderopvang. In 2008 worden toekomstgerichte strategieën voor sociale bescherming en insluiting gepresenteerd. Volgend jaar zal de situatie van mensen met een handicap in Europa verder worden geëvalueerd, alsmede de toegankelijkheid van gezondheidsdiensten voor iedereen. Hervormingsmaatregelen ter bestrijding van sociale uitsluiting en armoede zullen ongetwijfeld belangrijke items van dit debat vormen.

Voorgestelde activiteiten en samenwerking

Het werkprogramma 2008 van de Stichting is opgesteld tegen de achtergrond van deze belangrijke ontwikkelingen, met in het achterhoofd de vraag waar de kennis van de Stichting de grootste meerwaarde kan opleveren. De voorgestelde activiteiten sluiten aan op de strategische doelen van de Stichting en zijn gebaseerd op de personele en financiële middelen waarin de ontwerpbegroting voor 2008 voorziet.

De tripartiete aard van de raad van bestuur van de Stichting en zijn bijdrage aan het planningsproces waarborgen tevens dat het programma relevant is voor de maatschappelijke actoren die verantwoordelijk zijn voor de planning en verwezenlijking van betere levens- en arbeidsomstandigheden in Europa.

De samenwerking met andere Europese agentschappen zal in de loop van 2008 eveneens worden verbeterd. Samenwerkingsovereenkomsten met agentschappen als het Europees Centrum voor de Ontwikkeling van de Beroepsopleiding (Cedefop), het Europees Agentschap voor Veiligheid en Gezondheid op het Werk en de Europese Stichting voor Opleiding zullen worden geactualiseerd. Samen met Cedefop zullen de behoeften op het gebied van werkgelegenheid en vakkennis in Europa in kaart worden gebracht, terwijl er ook al andere gezamenlijke initiatieven op stapel staan. Er zijn verspreidingsactiviteiten gepland samen met het Europees Agentschap voor Veiligheid en Gezondheid op het Werk. Gezien de uitgebreide deskundigheid en gegevens over gendergerelateerde onderwerpen op het gebied van levens- en arbeidsomstandigheden die door de Stichting in de afgelopen 30 jaar zijn verzameld, zal nu de aanzet worden gegeven tot samenwerking met het nieuwe Europees Instituut voor Gendergelijkheid. Er zal coördinatie

van activiteiten met het Europees Bureau voor de Grondrechten plaatsvinden. De samenwerking met de Europese Commissie, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC), het Comité van de Regio's (CvdR), de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) zal eveneens verder worden ontwikkeld.

2 Strategische doelen en doelstellingen

In 2006 is overeenstemming bereikt over vijf strategische doelen die met betrekking tot het werk van de Stichting op de middellange tot lange termijn worden nagestreefd:

1. Verbeteren van de kwaliteit van onderzoek en output.
2. In kaart brengen en ontwikkelen van en inzicht krijgen in klantdoelgroepen.
3. Vergroten van de impact en de invloed op werkelijke besluitvormers.
4. Vergroten van de zichtbaarheid en verbeteren van het beeld van de Stichting.
5. In kaart brengen en uitbouwen van het concurrentievoordeel van de Stichting.

Daarna zijn er actieplannen geïntegreerd in de activiteiten van het werkprogramma om deze doelen te verwezenlijken.

Overeenkomstig deze algemene doelen en met het specifieke streven haar partners te voorzien van tijdige en relevante informatie van hoge kwaliteit, is de voornaamste doelstelling van de Stichting met betrekking tot het werkprogramma 2008 om haar organisatiestructuur en financiële en personele middelen af te stemmen op de verdere verbetering van de kwaliteit van haar onderzoek en output, teneinde zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de informatiebehoeften van haar belangrijkste gebruikers.

Verbeteren van de kwaliteit van onderzoek en output

Kwaliteit van het onderzoek

1. Versterken van de output van vergelijkende analyses van de monitoringinstrumenten, zoals het Netwerk van Europese waarnemingscentra (NEO).
2. Hanteren van hoge normen ten aanzien van methoden en kwaliteitsborging bij de opzet van alle onderzoeken.
3. Verwerken van resultaten en kennis uit verscheidene eigen studies en informatiebronnen en het leggen van verbanden tussen kwesties als innovatie, productiviteit en werkgelegenheid.
4. Concentreren op de kandidaat-lidstaten en buurlanden en op de EU en in enige mate eveneens op vergelijkingen tussen de EU en haar concurrenten elders ter wereld.
5. Verrichten van systematisch, toekomstgericht onderzoek op basis van factoren die bijdragen tot veranderingen, op basis van scenario's en beleidsopties.
6. Verbreden van het onderzoeksterrein om sociale, economische en juridische factoren en concurrentievermogen, alsmede de gevolgen daarvan voor de levens- en arbeidsomstandigheden mee te wegen.

Kwaliteit van de output

1. Toepassen van een geïntegreerde en transversale communicatiestrategie, waarin alle onderzoeksterreinen aan bod komen.
2. Benutten van grote EU-debatten om het werk van de Stichting te promoten.
3. Concentreren op belangrijke vraagstukken met een kleinere output om een groter effect te behalen.
4. Verbeteren van de verpakking en verzending van informatie: verzorgen van gerichtere publicaties (d.w.z. *Foundation Findings* (Bevindingen van de Stichting), op maat gemaakte verslagen en *Foundation Focus* (Focus van de Stichting)).

In kaart brengen, ontwikkelen en begrijpen van doelgroepen en vergroten van het effect en de invloed op werkelijke besluitvormers

Hoewel het ons streven is tegemoet te komen aan de zeer gevarieerde informatiebehoeften van onze voornaamste gebruikers, blijkt uit consistente feedback van de partners van de Stichting dat er behoefte bestaat aan relevantere en specifiekere output. Daarom moeten wij:

1. De samenwerking met belangrijke bestaande doelgroepen binnen de gehele projectcyclus van de onderzoeks- en communicatieactiviteiten van de Stichting verbeteren (waarbij ervoor moet worden gezorgd dat belangrijke partners naar behoren zijn vertegenwoordigd).
2. De dialoog tussen de Stichting en haar voornaamste gebruikers vereenvoudigen.
3. Nieuwe gebruikers in kaart blijven brengen en inzicht krijgen in hun behoeften.
4. Inspelen op en bijdragen aan de agenda van de EU op het gebied van sociaal beleid, waarbij we ons moeten richten op belangrijke besluitvormingsprocessen.
5. Een vertrouwensrelatie opbouwen met besluitvormers/multipliers op EU niveau en nationaal niveau (met bijzondere nadruk op de tripartiete partners van de Stichting).

Vergroten van de zichtbaarheid en verbeteren van het beeld van de Stichting

Het vergroten van de zichtbaarheid en het verbeteren van het beeld van de Stichting zullen leiden tot het verbeteren en stroomlijnen van de verspreiding van de onderzoeksresultaten, als het aantal gebruikers groot is en de gebruikers de Stichting en haar werk al kennen. Actieprogramma's op dit gebied bestaan onder meer in:

- het bepalen en gebruiken van de juiste communicatiekanalen;
- het ontwikkelen en uitvoeren van een duidelijke en slimme marketing- en merkstrategie;
- het uitbreiden van de vorming van netwerken en partnerschappen door:
  - een geïntegreerde benadering van levens- en arbeidsomstandigheden te benadrukken en te bevorderen;
  - voor het jaar 2009 een campagne voor te bereiden over 'Wonen en werken in Europa';
  - het potentieel te benutten van de informatiecapaciteit van de Stichting in de lidstaten.

Waarborgen van het concurrentievoordeel van de Stichting

De waarde voor de gebruikers van de output van de Stichting is afhankelijk van het concurrentievermogen van de Stichting in vergelijking met andere bronnen van soortgelijke informatie. Om haar positie als één van de meest vooraanstaande informatiebronnen over levens- en arbeidsomstandigheden te behouden en te verbeteren, moet de Stichting systematisch haar concurrentiefactoren ontwikkelen. Investing in organisatie en personeel vormen een belangrijk aspect van de strategie, met als doel:

- de tripartiete structuur van de Stichting te optimaliseren en te promoten: het creëren en benutten van mogelijkheden voor tripartiete debatten;
- alle strategische programma's en taken op een kwalitatief hoogwaardig niveau en op tijd uit te voeren;

- de organisatiestructuur af te stemmen op het verwerven van ervaring en kennis en de doelmatigheid van werkzaamheden en de arbeidsvoldoening van het personeel te verbeteren;
- personeel van topniveau te garanderen; het reservoir van kennis en vaardigheden voortdurend uit te breiden en menselijk kapitaal op te bouwen;
- de reputatie van de Stichting te handhaven en te vergroten via de natuurlijke kanalen van de Stichting en haar partners, d.w.z. het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV), BusinessEurope, overheidsinstanties en nationale organen en EU-organen zoals vertegenwoordigd in de raad van bestuur;
- een netwerk op te zetten van kwalitatief hoogwaardige Europese en internationale onderzoekspartners;
- unieke en oorspronkelijke onderzoeksmethoden te ontwikkelen; de eigen kennis aangaande enquêtes, monitoring, prognoses, casestudies en op maat gemaakte verslagen uit te breiden;
- doeltreffende informele netwerken op te bouwen.

De unieke aard van het onderzoek van de Stichting, met haar EU-brede dekking en haar analyse van wat werkt in de praktijk, vergt een intensievere concentratie op een beperkt aantal activiteiten, aangezien haar tijd en begroting beperkt zijn. Het werkprogramma 2008 is dan ook grotendeels gericht op activiteiten die in 2007 in gang zijn gezet, zodat in 2008 een kwalitatief hoogwaardige output kan worden gegarandeerd. De begrotingsmiddelen komen in hoofdstuk 4 aan de orde.

Onderzoeks- en communicatieprogramma 3

Dit hoofdstuk presenteert lopende en nieuwe onderwerpen op het gebied van onderzoek en communicatie. Daarnaast worden er voorbereidende werkzaamheden verricht voor het volgende vierjarenprogramma. De onderwerpen die in dat verband moeten worden bestudeerd zijn de onderstaande.

Scheppen van werkgelegenheid in het groene bedrijfsleven

De doelstelling is te komen tot een duidelijke definitie van begrippen als ‘het groene bedrijfsleven’ en ‘de groene economie’ in de context van de missie van de Stichting, evenals onderzoeksmogelijkheden te verzamelen voor de periode 2009-2012 ten aanzien van het scheppen van werkgelegenheid, innovatie en het realiseren van een duidelijk concurrentievoordeel voor Europa.

Demografische verandering en werkgelegenheid in sociale diensten van algemeen belang

Het voorstel is belangrijke aspecten van demografische verandering die gevolgen hebben voor sociale overheidsdiensten te analyseren, waarbij zowel het scheppen van werkgelegenheid als het banenverlies wordt onderzocht.

Impact van de Dienstenrichtlijn

Op 15 november 2006 heeft het Europees Parlement de Dienstenrichtlijn aangenomen; lidstaten hebben tot eind 2009 de tijd om deze richtlijn ten uitvoer te leggen. Het doel van de Dienstenrichtlijn is te komen tot een zuivere interne markt voor diensten en zo het potentieel van de dienstensector voor de oprichting van nieuwe bedrijven en het scheppen van banen volledig te benutten. Hoewel de Commissie een algemene effectbeoordeling van deze richtlijn heeft afgerond en diverse lidstaten geprobeerd hebben de economische impact van de richtlijn voor hun land te bepalen, zijn de gevolgen voor het aantal banen en de kwaliteit ervan en voor de concurrentie en het concurrentievermogen nog altijd niet volledig in kaart gebracht. De verwachting is dat het debat over de economische en maatschappelijke impact van de Dienstenrichtlijn nog enkele jaren zal duren. Gezien de reikwijdte en de hoeveelheid lopende en reeds afgeronde onderzoeken, stelt de Stichting voor een meerjarige onderzoeksbenadering vast te stellen die haar in de gelegenheid stelt in de juiste vorm en op het juiste moment met relevante onderzoeksbevindingen een bijdrage te leveren aan het debat.

In 2008 ligt de nadruk op de voorbereiding van een meerjarenonderzoeksprogramma aangaande de economische en maatschappelijke impact van de Dienstenrichtlijn als onderdeel van het werkprogramma voor de periode 2009-2012 door:

- bestaand onderzoek in kaart te brengen;
- onderzoekshiaten vast te stellen die de Stichting goed kan opvullen;
- te communiceren met partners om vast te stellen aan welke informatie zij behoefte hebben aangaande dit onderwerp.

Impact van de richtlijn over informatie en raadpleging van werknemers in bedrijven aangaande arbeidsverhoudingen

De Stichting heeft een aanzienlijke hoeveelheid werk verricht met betrekking tot informatie en raadpleging van werknemers in het algemeen en met betrekking tot Europese Ondernemingsraden in het bijzonder. In 2008 zal op basis van deze ervaring worden bestudeerd in hoeverre de Stichting de impact van Richtlijn 2002/14 kan onderzoeken.

De uitkomsten van deze vier verkennende studies zullen worden besproken met deskundigen, sociale partners, regeringsvertegenwoordigers en EU-instellingen.

Algemene structuur van het programma

Ook in 2008 worden onderzoek en communicatie georganiseerd rond de vier hoofdthema's van het lopende vierjarenprogramma:

- werkgelegenheid en herstructurering;
- evenwicht tussen werk en privéleven, arbeidsomstandigheden;
- arbeidsverhoudingen en partnerschappen;
- sociale cohesie en kwaliteit van het leven.

De voorgestelde activiteiten zijn gebaseerd op de voornaamste taken van de Stichting:

- monitoring en enquêtes;
- veranderingen begrijpen;
- onderzoek verrichten en effectieve maatregelen bestuderen;
- ideeën en ervaringen (mee)delen.

Een samenvatting van de gevolgen die de voorgestelde activiteiten hebben voor de financiële middelen is te vinden in hoofdstuk 4, evenals een indicatie van de ondersteunings-, monitoring- en evaluatieactiviteiten die moeten worden verricht gedurende de uitvoering van dit programma.

Monitoringinstrumenten

De Stichting zal bij haar werkzaamheden gebruik blijven maken van een verscheidenheid aan bestaande monitoringtools, in het bijzonder het Netwerk van Europese waarnemingscentra (NEO), dat bestaat uit rapporterende instanties in meer dan 27 Europese landen. Deze informatie wordt door de Europese Waarnemingspost voor Arbeidsverhoudingen (EIRO), het Europees Waarnemingscentrum voor Arbeidsomstandigheden (EWCO) en de Europese Herstructureringsmonitor (ERM) verder verwerkt tot gericht actueel nieuws, artikelen en vergelijkende rapporten. De waarnemingscentra leveren een voortdurende en betrouwbare informatie- en gegevensstroom die verder wordt geanalyseerd in het kader van andere onderzoeksprojecten van de Stichting. Een vierde waarnemingscentrum, over gezinnen in Europa, is opgenomen in het programma. Pan-Europese enquêtes zijn een tweede belangrijk monitoringinstrument voor de Stichting. Als derde bron van informatie maakt de Stichting gebruik van een aantal speciale informatiediensten en databases ter versterking van haar primaire informatiebronnen.

Netwerk van Europese waarnemingscentra (NEO)

Het NEO netwerk begint aan zijn derde jaar binnen de bestaande structuur waarin nationale correspondenten op periodieke basis informatie aanleveren over ontwikkelingen op het gebied van arbeidsverhoudingen, arbeidsomstandigheden en herstructurering. De correspondenten van het netwerk zullen actuele informatie over ontwikkelingen en onderzoeksbevindingen (informatie-updates, factsheets) op deze drie gebieden blijven verstrekken en zullen tevens bijdragen leveren aan vergelijkend en thematisch werk (vergelijkende analyserapporten). De artikelen zullen worden gepubliceerd op de websites van de waarnemingscentra.

1. Europese Waarnemingspost voor Arbeidsverhoudingen (EIRO)

De EIRO blijft de ontwikkelingen op het gebied van arbeidsverhoudingen in heel Europa volgen.

De onderwerpen die aan bod komen in vergelijkende analyserapporten worden geselecteerd in overleg met het raadgevend comité voor arbeidsverhoudingen. De volgende thema's zijn voorgesteld:

- uitzendwerk;
- cao-overleg bij multinationals;
- strategieën voor vakbonden om leden te werven onder nieuwe groepen werknemers;
- loonontwikkelingen in de EU27.

In de loop van 2008 wordt het vergelijkende analyserapport over flexicurity, sociale dialoog en arbeidswetgeving voltooid, evenals de rapporten over de andere onderwerpen waartoe vorig jaar opdracht is gegeven, zoals het gezamenlijke vergelijkende analyserapport over zelfstandige ondernemers, dat in samenwerking met het EWCO wordt opgesteld.

De jaarlijkse updates over loon en werktijden zullen blijven verschijnen.

De voorgestelde sectoren voor de onderzoeken naar representativiteit zijn:

- persoonlijke dienstverlening;
- looien en leer;
- binnenvaart;
- burgerluchtvaart;
- staal.

Verder is het de bedoeling om in 2008 opnieuw een editie van de *European Industrial Relations Annual Review* (Jaarlijkse evaluatie van de Europese arbeidsverhoudingen) te publiceren. Het *European industrial relations dictionary* (Europees lexicon inzake arbeidsverhoudingen) werd een jaar na zijn presentatie in november 2005 geactualiseerd. Het lexicon is sinds 2006 te raadplegen via de website van EIRO.

2. Europees Waarnemingscentrum voor Arbeidsomstandigheden (EWCO)

De selectie van de onderwerpen voor de vergelijkende analyserapporten vindt plaats in overleg met het raadgevend comité voor arbeidsomstandigheden. De onderstaande thema's worden beschouwd als mogelijke onderwerpen voor de vergelijkende analyserapporten:

- geweld op het werk;
- atypische arbeidsvormen;
- callcenters;
- emotionele belasting op het werk;

- beheer van diversiteit;
- kwaliteit van werk en werkgelegenheid van laaggeschoolde werknemers;
- innovatie op de werkplek.

Naast informatie-updates over alle landen in het netwerk, verschijnen er nationale rapporten met enquêtegegevens uit zeven landen en op EU-niveau. Tevens wordt er een jaarlijkse evaluatie van de arbeidsomstandigheden opgesteld.

3. Europese Herstructureringsmonitor (ERM)

De Europese Herstructureringsmonitor blijft berichten over voorgenomen herstructureringen in 28 landen registreren. Kwaliteitscontrole, vergelijking met andere gegevensbronnen (zoals de Europese arbeidskrachtenenquête (LFS) en gegevens van aankondigingen van collectief ontslag) en analyse van ERM-data worden door de Stichting intern uitgevoerd. De mogelijkheid om gebruik te maken van werkgelegenheidsgegevens van toonaangevende ondernemingen in verschillende bedrijfstakken wordt bestudeerd. Naast vier uitgaven van de onlinepublicatie ERM quarterly staat de publicatie van het ERM-rapport 2008 gepland. De Stichting levert eveneens een bijdrage aan het verslag van de Commissie over herstructurering, dat medio 2008 wordt verwacht. Over de onderwerpen voor vergelijkende analyserapporten wordt besloten in overleg met het raadgevend comité.

De volgende onderwerpen zijn voorgesteld:

- follow-up van door de ERM gevolgde fusies en overnames;
- follow-up van de maatregelen die zijn genomen in door de ERM gevolgde zaken (hierbij wordt aangesloten op en verwezen naar de werkzaamheden die in 2006 zijn verricht in verband met de in het betreffende land getroffen maatregelen);
- scheppen van werkgelegenheid en verlies van banen bij door de ERM gevolgde bedrijven (hierbij wordt de totale hoeveelheid gecreëerde en verloren gegane banen onderzocht bij bedrijven die zijn geherstructureerd in de ERM).

4. Europese Waarnemingspost voor Gezinszaken ¹

In 2007 heeft de Commissie de Stichting verzocht een Waarnemingspost voor Gezinszaken in het leven te roepen die tot taak krijgt de uitwisseling van ervaring en goede praktijken op dit terrein te faciliteren. De Europese Raad heeft de lidstaten tijdens zijn zitting van 22 februari 2007 aangemoedigd meer gebruik te maken van het werk van de Stichting op het gebied van gezinnen:

‘om kennis en ervaring (...) toegankelijker te maken (...) de uitwisseling van ervaringen op Europees niveau te faciliteren: op dit punt kunnen de lidstaten in het bijzonder putten uit de ervaring van de Europese Stichting tot Verbetering van de Levens- en Arbeidsomstandigheden’.

De Stichting heeft een aanzienlijke kennis en deskundigheid opgebouwd ten aanzien van gezinszaken (met name op het gebied van wat bedrijven en sociale partners hebben gedaan ter ondersteuning van gezinnen en ouders), het evenwicht tussen werk en privéleven, zorg en kinderopvang.

---

¹ Besluit van de raad van bestuur van 19 oktober 2007: de Waarnemingspost voor Gezinszaken wordt alleen in het werkprogramma opgenomen als de benodigde begrotingsmiddelen beschikbaar worden gesteld.

Op basis van besprekingen met het DG Werkgelegenheid, overweegt de Stichting haar werk te organiseren rond drie thema's die voor gezinnen van belang zijn:

- gezinsvriendelijk beleid op de werkplek (evenwicht tussen werk en privéleven, werktijdregelingen, aandacht voor alle leeftijden enz.);
- factoren die van invloed zijn op de situaties van gezinnen in de gemeenschap (toegang tot huisvesting, toegang tot diensten van algemeen belang);
- ondersteuning van kinderen, gezinnen en de band tussen de generaties (met een levenslopperspectief op zaken als kinderopvang en de kwaliteit van het leven, zaken die tot het werkterrein van de Stichting behoren).

De Stichting is voornemens gebruik te maken van het *netwerk van Europese waarnemingscentra* om per jaar twee vergelijkende analyserapporten op te stellen over de hierboven genoemde thema's. In de eerste fase zullen de vergelijkende analyserapporten gericht zijn op onderwerpen die op terreinen liggen die bestreken worden door de bestaande waarnemingscentra.

Daarnaast zullen ieder jaar twee op casestudies gebaseerde onderzoeksprojecten naar goede praktijken worden uitgevoerd. De thema's voor deze rapporten worden besproken met de Groep op Hoog Niveaue voor demografie en de sociale partners. Ze kunnen gaan over op de werkplek te nemen maatregelen ter ondersteuning van gezinnen, het combineren van werk en gezinsleven, maar ook over onderzoek naar de beschikbaarheid van en de toegang tot (online)diensten, werkende mantelzorgers en gezinnen met gehandicapte kinderen.

De Stichting onderhoudt verder contact met de Europese Commissie over de mededeling die zij in 2008 zal opstellen aangaande de 'Barcelona-doelstellingen' op het gebied van kinderopvang.

Enquêtes

De enquêtes van de Stichting verschaffen oorspronkelijke en unieke gegevens over de levens- en arbeidsomstandigheden in Europa.

De tweede *Bedrijvenenquête* wordt de belangrijkste enquête van de Stichting in 2008. Het is de bedoeling dezelfde methodologie te gebruiken als bij de vorige enquête, d.w.z. de enquête afnemen op bedrijfsniveau, telefonische interviews houden, managers en – waar mogelijk – vertegenwoordigers van werknemers interviewen. Al het mogelijke zal worden gedaan om de kwaliteit en representativiteit van de steekproef te verbeteren, waaronder het maximaliseren van de bijdragen van vertegenwoordigers van werknemers door bijvoorbeeld interviews thuis of indien nodig op een andere wijze af te nemen, wanneer het onmogelijk is hen te interviewen op het werk. De enquête zal voornamelijk gericht zijn op het verband tussen de kwaliteit van de sociale dialoog en de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden, waarbij wordt gekeken naar werktijdregelingen, de financiële participatie van werknemers, prestatieloon en via onderhandelingen tot stand gekomen flexibele betalingssystemen, de productiviteit van het werk en de mate waarin werknemers worden betrokken bij veranderingen in de organisatie.

Op deze manier worden beleid en praktijken op bedrijfsniveau in kaart gebracht, worden de meningen van actoren op bedrijfsniveau over dit beleid en deze praktijken onderzocht en krijgen beleidsmakers een beeld van de voornaamste vraagstukken en ontwikkelingen op dit gebied. De enquête wordt gehouden in alle lidstaten van de Europese Unie en, afhankelijk van de beschikbaarheid van extra middelen, in Kroatië, Turkije, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, IJsland, Noorwegen en Zwitserland. In 2009 zal verslag worden gedaan van de resultaten.

In 2007 zijn de definitieve rapporten over de eerste *Europese enquête naar de kwaliteit van het leven* (2003) gepubliceerd: deze omvatten nadere analyserapporten en specifieke landenrapporten (Bulgarije en Roemenië, Turkije, Kroatië), alsmede een kort document waarin de bevindingen zijn samengebracht vanuit het perspectief van het Europese beleid. Ter voorbereiding op de tweede enquête in 2007 werden de gebruikte methoden kritisch geëvalueerd en werden verbeteringen doorgevoerd. Het voorbereidende werk voor de nieuwe enquête is intern uitgevoerd in overleg met onderzoeks- en partnergroepen. Begin 2007 werd een inschrijving ingediend voor het veldwerk en in juni 2007 werd een contract gesloten.

Het veldwerk voor de tweede *Europese enquête naar de kwaliteit van het leven* is in september-november 2007 uitgevoerd en de gegevens zullen begin 2008 gereed zijn voor analyse. Er wordt een beschrijvend overzichtsrapport opgesteld, evenals individuele factsheets voor de lidstaten. In 2008 staat de voorbereiding gepland van vier te publiceren analyserapporten. Mogelijke thema's zijn onder andere:

- integratie van migranten;
- ontwikkeling van een index inzake de kwaliteit van het leven;
- gezinsleven in Europa;
- kwaliteit van het leven en gezondheid;
- trends en veranderingen in de kwaliteit van het leven in de periode 2003-2007.

Het voorstel is om naast onderzoeksbijeenkomsten een eerste verspreidingsevenement te houden in Brussel en er kunnen tevens activiteiten worden georganiseerd in het kader van nationale promotietours.

De vierde *Europese enquête naar de arbeidsomstandigheden* (EWCS), die in 2005 is gehouden, heeft in de loop van 2007 veel gelegenheden geboden tot het voeren van debat en het geven van presentaties over specifieke onderwerpen. Aan de secundaire analyse wordt gewerkt en deze zal in 2008 worden gepubliceerd en gepresenteerd. Intern zal een kort rapport worden opgesteld. In dit document zullen op basis van de unieke trendgegevens de gevolgen van de uitkomsten van de enquête voor het Europees beleid worden onderzocht.

De voorbereidende werkzaamheden voor de volgende editie van de enquête (die gepland staat voor 2009) zullen beginnen met een analyse van de feedback op de gebruikte methodologie en de inhoud, hetgeen zal leiden tot een document over de 'geleerde lessen'. Om hetzelfde hoge kwaliteitsniveau te behouden als bij de in 2005 gehouden Europese enquête naar de arbeidsomstandigheden, zullen zowel de meningen en opmerkingen van partners als die van gebruikers op hoog niveau worden verzameld, zoals ook in 2003 is gebeurd. Er zullen deskundigen worden uitgenodigd voor bijeenkomsten, met inbegrip van deskundigen van het raadgevend comité, om de kwaliteit en de resultaten van de enquête te evalueren en te verbeteren. Er zal voor zover nodig worden gezocht naar externe ondersteuning van ervaren academici op hoog niveau, met het oog op de verbetering van de betrouwbaarheid van de interviews. Een deskundigengroep zal meewerken aan verder onderzoek naar het verband tussen de kwaliteit van werk en werkgelegenheid en productiviteit.

Onderzoek verrichten en effectieve maatregelen bestuderen

Werkgelegenheid en herstructurering

ERM-casestudies

Het vaststellen en verspreiden van voorbeelden van goede praktijken op het vlak van innovatieve manieren van omgaan met het scheppen van werkgelegenheid en banenverlies wordt beschouwd als een nuttige bijdrage aan het hanteren van wijzigingen in het bedrijfsleven.

De Stichting zal daarom zijn database met casestudies inzake herstructurering uitbreiden en opdracht geven tot nieuwe casestudies, waarbij gebruik zal worden gemaakt van een bestaande kaderovereenkomst. Bij de selectie van cases is één van de doelstellingen de geografische en sectorale verdeling van de bestaande verzameling casestudies te verbeteren. Er wordt rekening gehouden met verzoeken van partners en de behoefte om bepaalde typen herstructurering (bijvoorbeeld delokalisatie) te onderzoeken.

De effecten van globalisering op specifieke sectoren

Het sectorale onderzoeksprogramma draagt bij aan het anticiperen op werkgelegenheidseffecten in sectoren die zich aanpassen aan een in steeds hogere mate geglobaliseerde economie. In 2007 werd een horizontaal thema geïntroduceerd in het sectorale onderzoek: in de drie gekozen sectoren werden de vestigingsbesluiten van bedrijven onderzocht. Met de selectie van een dergelijk horizontaal, overkoepelend thema als vestigingsbesluiten deden waardeketenanalyse en een regionale dimensie hun intrede. Hiervan is ook gebruikgemaakt tijdens de netwerkseminars voor bedrijven. Een dergelijke benadering zal in de programmeringsperiode 2009-2012 worden versterkt.

In 2008 zal de conferentie over ‘Global competition and European companies’ location decisions’ (Internationale concurrentie en de vestigingsbesluiten van Europese bedrijven) bijdragen tot het verspreiden en bespreken van de resultaten van dit onderzoek. Er staat een diepgaande studie gepland waarin de factoren die bijdragen tot verandering worden vastgesteld en scenario’s worden ontwikkeld voor nog een extra sector. De selectie van de sector zal worden besproken met het raadgevend comité. De Stichting zal deelnemen aan de 17 sectorale studies van de Europese Commissie door de deskundigenseminars voor deze studies mede te organiseren.

Prognoses voor de werkgelegenheid

Eén van de belangrijkste doelstellingen van Europa, zoals uiteengezet in de Lissabon-agenda, is het scheppen van niet alleen meer, maar ook betere banen voor zijn burgers. Maar wat is Europa’s staat van dienst als het gaat om het scheppen van kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid en wat is het vooruitzicht voor de toekomst? Met dit project wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het debat over de toekomst van de structuren en niveaus van banen in Europa. Er wordt geprobeerd prognoses te geven van de werkgelegenheidsniveaus voor banen van hoge en lage kwaliteit, waarbij verschillende scenario’s worden gepresenteerd voor een reeks veranderende variabelen.

In het kader van het project van de Stichting uit 2007 over *Kwaliteit van banen en structurele veranderingen op de arbeidsmarkten in de EU* werd gekeken naar de kwaliteit van de banen die sinds 1990 in de EU zijn gecreëerd en verloren zijn gegaan. In 2008 worden econometrische modellen (die zijn ontwikkeld in samenwerking met Cedefop) gebruikt om een prognose te maken van de werkgelegenheidsniveaus voor banen van hoge en lage kwaliteit, zoals die in het kader van het project van de Stichting over de structuur van de arbeidsmarkt zijn gedefinieerd.

Structurele verandering leidt tot verschuivingen in werkgelegenheid tussen sectoren, een proces dat kan worden vereenvoudigd door gepaste maatregelen te treffen op het gebied van opleiding en omscholing. De Stichting blijft zich inspannen om haar capaciteit te vergroten om periodieke prognoses van de werkgelegenheidsniveaus per sector op te

stellen. Zij blijft nauw samenwerken met Cedefop en draagt bij aan de uitvoering van het Cedefop-project met betrekking tot het per sector en beroep prognosticeren van behoeften aan vaardigheden in de toekomst. Deze samenwerking zal waardevolle inzichten opleveren in de kwaliteit en toegankelijkheid van de gegevens van alle lidstaten op sectorniveau. Met deze ontwikkeling wordt beoogd de ERM te laten uitgroeien tot een meer algemene Europese werkgelegenheidsmonitor. Dit zou tevens de mogelijkheid kunnen scheppen een benadering te verkennen voor het volgen van het gedrag van toonaangevende ondernemingen ('grote spelers') in specifieke sectoren. Nauwe samenwerking met Europese partnerorganisaties zal ervoor zorgen dat de Stichting van meerwaarde is en dat dubbel werk wordt voorkomen.

Verbanden tussen productiviteit, innovatie en werkgelegenheid

Het vermogen van Europa om concurrerend te blijven en zijn streefdoelen op het gebied van werkgelegenheid en cohesie te halen, hangt nauw samen met de verbetering van de productiviteit op een duurzame en intelligente manier. Uit de evaluatie van de overweldigende en groeiende hoeveelheid literatuur over productiviteit als een factor die bijdraagt tot veranderingen, komt een relatief weinig onderzocht terrein naar voren: de impact van de arbeidsomstandigheden, de werkomgeving en de levensomstandigheden van werknemers op de productiviteit. Deze lijken van invloed te zijn op ten minste drie van de vier belangrijkste factoren die de arbeidsproductiviteit verhogen:

- motivatie en vaardigheden van werknemers;
- werkwijzen die zijn gericht op het doeltreffend combineren van kapitaal en arbeid;
- innovatie, met name wat betreft werkprocessen.

In 2007 heeft de Stichting bestaand onderzoek in kaart gebracht en de eerste twee fasen van dit project afgerond door:

- de uitdagingen in verband met het meten van productiviteit te beschrijven;
- de theoretische benaderingen voor het combineren van de kwestie levens- en arbeidsomstandigheden met productiviteit te beschrijven.

In 2008 zal in dit project verslag worden uitgebracht over het volgende:

- empirisch bewijs voor productiviteitstoename ten gevolge van betere levens- en arbeidsomstandigheden;
- casestudies waaruit het verband blijkt tussen levens- en arbeidsomstandigheden en productiviteit.

Er zal een volledig rapport worden gepubliceerd waarin de vier werkkerreinen van het project worden gecombineerd.

Zwartwerk

Terwijl Europa worstelt om de werkgelegenheidsdoelen van de Lissabon-agenda te realiseren, staat de vraag hoe zwartwerk het best kan worden bestreden hoog op de politieke agenda. In 2007 is in het kader van een proefproject in vijf landen (België, Denemarken, Italië, Polen en het Verenigd Koninkrijk) begonnen met het in kaart brengen en in een database vastleggen van maatregelen om zwartwerk te bestrijden en de evaluatie daarvan in de lidstaten.

Met dit onderzoeksproject richt de Stichting zich op het in kaart brengen van maatregelen ter bestrijding van zwartwerk en van de bestaande evaluaties van die maatregelen in de lidstaten. Deze informatie vormt een aanvulling op gegevens over de omvang van zwartwerk, zoals die door de Europese Commissie zijn verzameld via indirecte en directe (Eurobarometer 2007) metingen. Bij het in kaart brengen van geslaagde maatregelen ter bestrijding van zwartwerk is

niet alleen gekeken naar maatregelen die zijn genomen door nationale regeringen, maar tevens naar initiatieven van de sociale partners, regionale autoriteiten en bedrijven. De resultaten zullen toegankelijk worden gemaakt via een doorzoekbare online database.

In 2008 zullen de maatregelen van nog enkele lidstaten in kaart worden gebracht.

Evenwicht tussen werk en privéleven - arbeidsomstandigheden

Arbeidsomstandigheden en sociale dialoog

Met dit project wordt beoogd de aard te onderzoeken van verbanden tussen arbeidsomstandigheden en sociale dialoog, in het bijzonder op het niveau van de werkplek, en wordt geprobeerd antwoord te geven op de volgende vragen:

- Verschillen arbeidsomstandigheden afhankelijk van de aan- of afwezigheid van structuren voor sociale dialoog?
- Op welke wijze is de sociale dialoog van invloed op de arbeidsomstandigheden?

Het project bouwt voort op de aanzienlijke hoeveelheid bestaand werk van de waarnemingscentra van de Stichting, zoals de door de EIRO opgestelde profielen voor de arbeidsverhoudingen in individuele landen en de EWCO-rapporten over de uitkomsten van nationale enquêtes naar arbeidsomstandigheden.

In vervolg op een brainstormseminar met partners van de Stichting in april 2007, werd opdracht gegeven tot een vergelijkend analyserapport waarin de nadruk lag op het vraagstuk van de rol van de sociale partners aangaande de veiligheid en gezondheid op het werk, zowel wat betreft het formuleren van OHS-strategieën op dit terrein als wat betreft de uitvoering daarvan.

In 2008 wordt het project uitgebreid en zullen de verbanden tussen arbeidsomstandigheden en sociale dialoog worden onderzocht door middel van een combinatie van onderzoeksmethoden, waaronder analyse van bestaande enquêtes (indien beschikbaar) en casestudies op bedrijfsniveau en sectoraal niveau.

Kwaliteit van banen en structurele veranderingen op de arbeidsmarkten in de EU

Dit project heeft tot doel kennis te vergaren over de aard van de banen (in termen van hun kwaliteit, afgemeten aan indicatoren zoals de loonmediaan van die banen, opleidingsniveaus enzovoort) die in Europa sinds de jaren negentig zijn gecreëerd en verloren zijn gegaan. Deze veranderingen worden geanalyseerd door ze uit te splitsen naar economische sectoren en sociodemografische variabelen. Dit is een expliciete poging om te evalueren hoe het de EU-lidstaten de afgelopen jaren is vergaan met betrekking tot één van de belangrijkste doelstellingen van de Lissabon-strategie ('meer en betere banen').

Op basis van een intensieve analyse van bestaande Europese databases, met name de Europese arbeidskrachtenenquête (LFS) en het huishoudpanel van de Europese Gemeenschap (EHCP), zijn banen ingedeeld naar sector en beroep en gerangschikt op loonmediaan. Met deze synthetische dataset konden we de veranderingen van de afgelopen jaren analyseren in de samenstelling van de structuur van banen en konden we de vraag beantwoorden in hoeverre de werkgelegenheidsgroei in Europa of in afzonderlijke landen geconcentreerd was in banen van hoge of lage kwaliteit.

Volgend op de publicatie op internet van een literatuurevaluatie inzake veranderingen in de kwaliteit van banen en overzichten van het analysekader en de methodologie van het project in 2007, wordt het hoofdverslag van het project in het voorjaar van 2008 gepubliceerd. Verder staat voor medio 2008 een congres gepland om de bevindingen in het verslag te presenteren en te bespreken.

Vergelijking van mondiale arbeidsomstandigheden: Europa in vergelijking met concurrenten elders ter wereld

In het huidige vierjarenprogramma van de Stichting (2005-2008) staat: 'In het kader van de globalisering moet benchmarking in het licht van ontwikkelingen buiten de EU, bijvoorbeeld in de VS, Japan, China en India, worden bestudeerd' als onderdeel van de onderzoeksactiviteiten van de Stichting. Het proces van economische 'globalisering' en toenemende concurrentie, in combinatie met de gestaag voortschrijdende economische integratie van de Europese Unie, betekent dat de EU steeds meer geneigd is zichzelf op allerlei gebieden te vergelijken met de twee andere grote wereldeconomieën – Japan en de VS.

Dit proces van vergelijking en 'benchmarking' wordt met name belangrijk geacht in het licht van het streven van de EU in het kader van de Lissabon-strategie 'de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld te worden die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang'.

In 2008 zijn de prioriteiten het afronden en verspreiden van de uitkomsten van de werkzaamheden die in 2007 zijn begonnen, waarbij de arbeidsomstandigheden in de EU werden vergeleken met die in de VS en Japan op basis van een analyse van microgegevens uit enquêtes en bronnen van macrogegevens (Eurostat, nationale statistische bronnen, OESO, IAO enzovoort). Het rapport zal in de zomer van 2008 verschijnen.

Voor eind 2008 staat een seminar gepland met deelnemers uit Europa en daarbuiten. Het doel van dit seminar is de verrijking van de vergelijkende analyse van het arbeidsleven in de VS, Japan en Europa op basis van een debat over de bevindingen in het rapport.

Inzetbaarheid en flexicurity

De afgelopen jaren hebben resultaten van diverse onderzoeksprojecten bijgedragen tot het verkrijgen van inzicht in en het in kaart brengen van het vraagstuk. Uit de secundaire analyse van zowel de *Europese enquête naar de arbeidsomstandigheden* als de *Europese bedrijvenenquête over de werktijden* komt een uiteenlopend beeld naar voren van landen, sectoren en niveaus. In het vergelijkende analyserapport over flexicurity worden de wetgevings- en onderhandelingsstructuren in de lidstaten in kaart gebracht. Bovendien zijn er voorbeelden van goede praktijken vastgesteld op bedrijfsniveau.

Met betrekking tot inzetbaarheid en zekerheid – centrale elementen in het debat over flexicurity – wordt specifieke aandacht besteed aan laagopgeleide werknemers. Er zal intern onderzoek worden verricht naar deze groep werknemers, die in dit verband kwetsbaarder zijn.

In 2008 zullen de resultaten van de verschillende projecten met elkaar worden gecombineerd en vervolgens worden besproken door deskundigen, sociale partners, regeringsvertegenwoordigers en EU-instellingen.

Arbeidsverhoudingen en partnerschappen

Gedragcodes en internationale kaderovereenkomsten

Dit onderzoeksproject omvat het in kaart brengen en diepgaand analyseren van de bestaande internationale kaderovereenkomsten. In 2007 is begonnen aan een analyserapport waarin de bestaande internationale kaderovereenkomsten worden geïnventariseerd, omschreven, geanalyseerd en beoordeeld. Met het rapport wordt beoogd nieuwe inzichten te verschaffen in de factoren die een rol spelen met betrekking tot de arbeidsverhoudingen op transnationaal niveau.

Het genoemde rapport zal in het voorjaar van 2008 verschijnen en het is de bedoeling een workshop te organiseren om de resultaten naar buiten te brengen en het vraagstuk te bespreken met deskundigen, sociale partners, regeringsvertegenwoordigers en EU-instellingen. Tijdens de workshop (en in het rapport) zullen de volgende onderwerpen worden besproken:

- betrokken bedrijven (land van herkomst, omvang van bedrijf/personeelsbestand, sector enzovoort); betrokken vakbonden (internationale vakcentrales/Europese vakverenigingen); betrokken Europese ondernemingsraden; betrokken werkgeversorganisaties; ondertekenaars namens het management/ondertekenaars namens de werknemers enzovoort;
- uitwerkingsprocedure van de overeenkomsten (op wiens initiatief, belangrijkste motieven enzovoort);
- aard van de overeenkomst (datum, reikwijdte, beginselen/normen waarnaar wordt verwezen (bv. IAO-verdragen), toepasselijke nationale wetgeving);
- de toepassing, monitoring, controle en handhaving van internationale kaderovereenkomsten;
- geschillenprocedures.

In het rapport wordt verder ingegaan op de effecten van kaderovereenkomsten op internationale arbeidsverhoudingen: wat is het verband tussen internationale kaderovereenkomsten en de ontwikkeling van mondiale structuren voor werknemersvertegenwoordiging? Exporteren internationale kaderovereenkomsten het Europese sociale model/het Europese systeem van arbeidsverhoudingen via Europese dochterondernemingen en via onderaannemers van multinationals? Wat is het verband tussen internationale kaderovereenkomsten en Europese ondernemingsraden?

Dynamiek van de sectorale sociale dialoog

Dit project, dat in 2007 van start is gegaan, wordt begin 2008 afgerond en biedt een grondige analyse van de Europese sectorale sociale dialoog. Het doel van het project is de Europese sectorale sociale dialoog te beschrijven, te analyseren en te beoordelen, voornamelijk om een beter begrip te krijgen van de dynamiek van deze sectoren en de bijbehorende comités. De studie moet een grondige analyse opleveren van de actoren, processen en uitkomsten die in de Europese sectorale sociale dialoog een rol spelen.

Het eindrapport zal in 2008 worden gepubliceerd en er zal een deskundigenworkshop worden georganiseerd om de bevindingen in het rapport te bespreken. In de workshop (en het rapport) zullen de volgende aspecten aan de orde komen:

- structuren en actoren;
- sociaaleconomische eigenschappen van de sector;
- de verscheidenheid van sectoren
- relaties met EU-beleid;
- verbanden tussen de intersectorale Europese sociale dialoog;
- relaties van de comités met de nationale sectoren;
- dynamiek van bepaalde sectoren (met het oog op de output) in vergelijking met andere;
- de vraag waarom bepaalde sectoren verschillende wegen bewandelen.

Ontwikkelingen op het vlak van de arbeidsverhoudingen in de EU en andere toonaangevende economieën: salaris, minimumloon en loonflexibiliteit

Sinds 2000 voert de Stichting een jaarlijkse analyse uit waarin aspecten van de arbeidsverhoudingen in de Europese Unie en de twee andere grote wereldeconomieën, Japan en de VS, met elkaar worden vergeleken. Geleidelijk worden hierbij ook andere grote economieën betrokken (bv. China en India). Dit werk wordt verricht in het kader van een langdurig samenwerkingsverband met internationale partnerorganisaties. Het belangrijkste doel ervan is EU-lidstaten te informeren over belangrijke ontwikkelingen die zich voordoen buiten Europa en de te verwachten gevolgen daarvan voor de EU. Nu de economische globalisering intensiever wordt en de internationale concurrentie toeneemt, is het duidelijk dat de Europese systemen van arbeidsverhoudingen niet op zichzelf staan en niet kunnen worden bestudeerd zonder internationale vergelijkingen te trekken. In 2007 werd in het rapport gekeken naar werktijdregelingen.

De onderzoekswerkzaamheden in 2008 zullen een thematisch overzicht opleveren van de onderwerpen salaris, minimumloon en loonflexibiliteit. Vanwege de toenemende internationale concurrentie is de loonvorming de afgelopen decennia ingrijpend veranderd. In het rapport voor 2008 zal worden gekeken naar de structurele eigenschappen van salaris, prestatieloon, gendergerelateerde verschillen in beloning, minimumlonen, loonwijzigingen, inkomen, jeugdloon, de rol van de sociale partners bij de totstandkoming van het salaris. Het streven is niet om in het rapport een wetenschappelijke en vergelijkbare reeks loonvergelijkingen op te nemen, aangezien salaris bij uitstek een terrein is waarop betekenisvolle internationale vergelijkingen zeer moeilijk te maken zijn. De verschillende nationale systemen van loonopbouw, arbeidsverhoudingen, belastingheffing en sociale zekerheid en de uiteenlopende wijzen waarop statistieken in verband met salaris worden verzameld en gepresenteerd, betekenen dat het vergelijken van landen met elkaar zeer ingewikkeld is. Ook de verschillende praktijken in verschillende landen zullen worden bestudeerd.

Impact van globalisering op systemen van arbeidsverhoudingen

Het doel van het project is een toekomstgericht beeld te schetsen van de Europese arbeidsverhoudingen in 2020. Het onderzoek zal terreinen beslaan als het milieu, actoren, processen, resultaten en effecten van arbeidsverhoudingen. Het project zal worden uitgevoerd door prognoses te verzamelen van deskundigen op het vlak van nationale arbeidsverhoudingen en een vergelijkend syntheserapport op te stellen op basis van nationale prognoses.

Voor 2008 staat de organisatie gepland van een conferentie met als thema 'Industrial relations foresight 2020 in the EU' ('Prognose van de arbeidsverhoudingen in de EU in 2020'). Tijdens de conferentie zal worden gesproken over de actuele situatie, prognoses voor 2020, uitdagingen van globalisering en actieplannen. Deelnemers (zowel uit de EU als uit de VS, Japan, Zuid-Afrika, Brazilië, Australië, China en India) zijn onder meer de sociale partners, regeringsvertegenwoordigers en onderzoekers.

Permanente beroepsopleiding en arbeidsverhoudingen

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst heeft de Stichting in 2007 met Cedefop aan dit onderwerp gewerkt en dit heeft diverse resultaten opgeleverd:

- een verzameling informatie-updates betreffende alle EU-lidstaten en Noorwegen;
- een vergelijkend analyserapport met als titel *Continuous Vocational Training policies and systems in Europe and collective bargaining (Beleid en systemen inzake permanente beroepsopleiding in Europa en cao-overleg)*.

Het is de bedoeling in 2008 met Cedefop een gezamenlijk seminar te houden om de resultaten van het vergelijkende analyserapport te bespreken en de bevindingen van de door Cedefop en de Stichting verrichte studies en enquêtes samen te brengen. Tijdens het seminar zal worden gesproken over de rol van de sociale partners bij het verzorgen van opleidingen en het waarborgen dat verschillende aspecten van de permanente beroepsopleiding worden meegewogen. Daarnaast komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- de mate waarin opleiding aan bod komt in cao's;
- het niveau waarop cao-overleg plaatsvindt (sectoraal niveau, bedrijfsniveau);
- ervaringen van bedrijven;
- hindernissen en voordelen aangaande het stimuleren van de deelname van werknemers aan permanente beroepsopleidingen (achterstandsgroepen, midden- en kleinbedrijf).

Sociale cohesie en kwaliteit van het leven

Sociale en economische integratie van migranten

In 2007 is het Europees stedennetwerk voor lokaal integratiebeleid voor migranten (CLIP) uitgebreid tot meer dan 25 steden – deze leren van elkaar hoe zij het best een doeltreffender integratiebeleid voor migranten kunnen ontwikkelen en uitvoeren. De eerste reeks casestudies en vergelijkende rapporten is voorbereid, met de nadruk op de toegang van migranten tot betaalbare huisvesting en segregatie op de woningmarkt. Er is een serie bijeenkomsten gehouden waaraan zowel stedelijke autoriteiten deelnamen als de wetenschappelijke steungroep.

In 2008 wordt het onderzoek naar lokaal beleid en lokale praktijken op het gebied van interculturele dialoog en diversiteitsbeheer voortgezet. De verspreidingsactiviteiten worden voortgezet, in enkele gevallen in samenwerking met andere internationale organisaties.

Flexibiliteit en zekerheid tijdens de levensloop

In 2007 werden rapporten gepubliceerd over de empirische realiteit van flexibele werktijden binnen de Europese arbeidsmarkten op drie niveaus: dat van het land, het bedrijf en de werknemer. Er is een rapport in voorbereiding over de impact van flexibiliteit en zekerheid op macroniveau (economie, maatschappij), mesoniveau (sector, onderneming) en microniveau (individueel, gezin).

In 2008 wordt een rapport opgesteld waarin de belangrijkste resultaten worden verwerkt van het onderzoek dat de Stichting in de afgelopen drie tot vier jaar heeft verricht. Dit rapport dient als achtergronddocument voor een internationale conferentie. Hier kunnen thema's worden verkend op het gebied van flexicurity voor het programma 2009-2012.

Sociaal kapitaal en het scheppen van banen in de landelijke gebieden van Europa

In 2007 is een aantal verspreidingsevenementen georganiseerd en is deelgenomen aan externe conferenties om het rapport over Sociaal kapitaal en het scheppen van banen in de landelijke gebieden van Europa onder de aandacht te brengen. Specifiek werd een conferentie georganiseerd in het kader van het Portugese voorzitterschap van de EU.

Om de verspreiding van de onderzoeksresultaten voort te zetten, is voorgesteld een debat te organiseren tijdens het Sloveense voorzitterschap.

Opvang ter bevordering van de kwaliteit van het bestaan van kinderen

In 2007 is een tweede rapport gepubliceerd over de ontwikkeling van buitenschoolse kinderopvang. In dit rapport werd gekeken naar de organisatie van opvang en het scheppen van werkgelegenheid in de opvangsector, met name in achterstandsregio's in zes EU-lidstaten. Er wordt gewerkt aan een kort document waarin de resultaten van beide rapporten over de kinderopvang worden samengebracht. Er is een aantal presentaties gegeven tijdens internationale conferenties en evenementen in het kader van het voorzitterschap.

De toenemende aandacht op EU-niveau en in de lidstaten voor beleid inzake kinderen en kinderrechten wordt gekoppeld aan bestaande resultaten van het werk van de Stichting op het gebied van kinderopvang. In 2008 zal een workshop worden georganiseerd en de activiteiten zullen worden afgestemd op die van de Waarnemingspost voor Gezinszaken.

Werkgelegenheidsinitiatieven voor een vergrijzende beroepsbevolking

Nu de database voor een vergrijzende beroepsbevolking is voltooid, is duidelijk geworden dat er relatief weinig documentatie is over initiatieven voor oudere vrouwen binnen de beroepsbevolking. Er wordt intern een kort overzicht opgesteld op basis van het onderzoek van de Stichting en van anderen om de kennis van de situatie met betrekking tot oudere vrouwen in Europa te beoordelen, evenals van actieve maatregelen om het uitzicht op werk van deze groeiende groep op de arbeidsmarkt te verbeteren.

Ideeën en ervaringen (mee)delen

Ter ondersteuning van de strategische doelen van de Stichting en de specifieke doelstellingen voor 2008, voorziet het communicatieprogramma in een kader om berichten gericht en doeltreffender te presenteren en over te brengen.

Om de partners te bereiken en zo de algemene zichtbaarheid en invloed van de Stichting te vergroten, is het duidelijk dat de investeringen in het meedelen van onderzoeksresultaten in verhouding moeten staan tot de investeringen in onderzoek.

Om deze situatie te verbeteren wordt voorgesteld alle begrotingsmiddelen die verband houden met promotieactiviteiten, inclusief conferenties, op gecentraliseerde en transversale wijze te behandelen. Dit zal ertoe bijdragen dat de communicatieactiviteiten van de Stichting gericht worden, doordat de materiële en personele inspanningen worden geconcentreerd op die terreinen waar de Stichting met haar onderzoeksresultaten de grootste meerwaarde kan bieden en dus een maximaal effect kan bereiken. Deze transversale werkwijze maakt het mogelijk thema's in groepen in te delen, nieuw publiek te bereiken, te profiteren van schaalvoordelen en met name te waarborgen dat de belangrijkste berichten en producten de partners van de Stichting bereiken.

Informatiecampagnes

Om een groter Europees publiek te bereiken en de zichtbaarheid en het beeld van de Stichting te verbeteren, zal in 2008 een grote promotiecampagne worden gevoerd waarin de impact van de wereldwijde markt op de levens- en arbeidsomstandigheden in Europa onder de aandacht wordt gebracht. Bij deze activiteit wordt gebruikgemaakt van onderzoeksresultaten van een aantal projecten, waaronder de Europese Herstructureringsmonitor, de impact van globalisering op specifieke sectoren, baanstructuren en structurele veranderingen op de arbeidsmarkten in de EU, de impact van globalisering op arbeidsverhoudingen, migratie en mobiliteitsvraagstukken, geglobaliseerde arbeidsomstandigheden en de kwaliteit van het bestaan. Ter ondersteuning van de resultaten van dit werk en om verder debat aan te moedigen, zal de Stichting de resultaten onder de aandacht brengen via de pers, e-mails, de verspreiding van publicaties, presentaties, evenementen (waaronder haar promotietourprogramma), enzovoort.

Daarnaast zullen specifieke promotie-initiatieven worden nagestreefd in belangrijke Europese debatten in 2008, zoals demografische verandering; werkgelegenheid en de kwaliteit van werk; gezondheid en geestelijke gezondheid; kinderopvang en het evenwicht tussen werk en privéleven.

Om de invloed op besluitvormers te vergroten, streeft de Stichting ernaar te profiteren van grote evenementen waar zij echte meerwaarde kan bieden met haar onderzoeksresultaten. De Sociale Top zal een dergelijk evenement zijn waar de Stichting zal trachten een input te leveren. Het raadplegingsproces van de Commissie, 'balans van de sociale realiteit', zal de mogelijkheid bieden bij te dragen aan dat proces met gegevens en analyses. De Stichting zal blijven gebruikmaken van haar unieke tripartiete aard om haar partners op een zo goed mogelijke manier te informeren en met hen te communiceren.

Op EU-niveau zal het *Verbindingsbureau Brussel* zijn succesvolle communicatieprogramma met vooraanstaande actoren binnen de EU-instellingen en andere belangrijke in Brussel gevestigde organisaties en organen voortzetten. Het zal zich voornamelijk richten op de versterking van zijn samenwerkingsactiviteiten met EU partners om de zichtbaarheid en invloed van initiatieven van de Stichting verder te vergroten. De Stichting treft met name voorbereidingen voor een tentoonstelling in het Europees Parlement in het najaar van 2008.

Om de communicatie met de informatiegebruikers in de lidstaten te verbeteren, is de Stichting voornemens haar netwerk van *nationale informatiecentra* uit te breiden met drie nieuwe lidstaten, tot een totaal van 16 centra. De centra vormen een essentieel communicatiekanaal op nationaal niveau en bieden waardevolle ondersteuning bij de verspreiding van producten en de lancering van promotieactiviteiten.

Publicaties en websites

De website van de Stichting blijft een cruciaal instrument voor het onder de aandacht brengen van het werk van de Stichting en de wereldwijde communicatie met haar klanten. In 2008 worden de webdiensten verder uitgebreid door het EMCC-portaal te verbeteren en statistische gegevens aan te bieden, vooral in verband met enquêtes. Er is een samenwerking met de Europese Commissie van start gegaan voor de ontwikkeling van een specifiek internetplatform dat dient als een interactief webtool voor het anticiperen op en beheersen van herstructureringsprocessen.

Het programma van de Stichting voor gedrukte publicaties zal verder worden gestroomlijnd zodat meer zal worden gefocused op gerichte doelgroepspecifieke publicaties en verschillende publicatietypen. De nadruk zal worden gelegd op vraagstukken die de voornaamste gebruikers het meest interesseren. Recentelijk heeft de Stichting intensief gewerkt aan het afstemmen van zijn onderzoeksbevindingen op haar klanten om tijdige, relevante en gebruiksvriendelijke informatie aan te leveren. Het aantal 'op maat gemaakte' rapporten, die zijn afgestemd op specifieke verzoeken van gebruikers, wordt in 2008 uitgebreid.

Daarnaast is het de bedoeling dat de *informatiedienst voor partners* in 2008 twee rapporten uitbrengt. De impact van deze rapporten zal in het voorjaar van 2008 worden beoordeeld. Het tweemaal per jaar gepubliceerde magazine van de Stichting, *Foundation Focus*, dat tot doel heeft onderzoeksbevindingen en debatten over de meest actuele kwesties op toegankelijke en gebruiksvriendelijke wijze te presenteren, zal blijven verschijnen en ook in de serie *Foundation Findings* zal haar werk in 2008 worden belicht. Om de kwaliteit van de output te vergroten, wordt meer nadruk gelegd op het verbeteren van de verzending en verpakking van informatie, met inbegrip van de beschikbaarheid van verschillende taalversies binnen de budgettaire beperkingen.

Seminars en evenementen voor informatie-uitwisseling

Om het debat onder de partners van de Stichting verder te stimuleren zal de Stichting in 2008 doorgaan met haar reeks seminars door het uitnodigen van tripartiete nationale teams uit de lidstaten, om de ontwikkeling en impact te bespreken

van een Europees onderwerp van sociaal beleid op het vlak van de levens- en arbeidsomstandigheden op nationaal niveau en vice versa. Het onderwerp wordt eind 2007 voorgesteld en besproken. In 2008 zullen twee netwerkseminars voor bedrijven worden georganiseerd.

Het is de bedoeling de dienstverlening van de Stichting aan haar partners uit te breiden door een debat op gang te brengen over het leven in Europa. Drie aparte elementen van het communicatieprogramma van de Stichting (het *Wonen en werken in Europa* rapport, de week van *Wonen en werken in Europa* en het Forum 2009 van de Stichting) worden met elkaar gecombineerd om onder beleidmakers en Europese burgers een onafgebroken cyclus van debatten over wonen en werken in Europa tot stand te brengen. Met dit concept wordt optimaal gebruikgemaakt van de unieke rol die de Stichting vervult: het op holistische wijze monitoren en analyseren van levens- en arbeidsomstandigheden ten behoeve van beleidsevaluatie en -ontwikkeling. De Stichting verkeert in een ideale positie om dit mogelijk te maken, omdat zij een neutrale arena biedt waarin de verschillende partners aan het debat kunnen bijdragen. Bovendien kan zij een dergelijk debat ondersteunen met empirisch onderbouwd materiaal dat afkomstig is van haar monitoringinstrumenten en data-analyses, die een breed spectrum van het wonen en werken in de 27 lidstaten bestrijken.

Project Wonen en werken in Europa

De Stichting is voornemens een omvangrijk rapport te publiceren over *Wonen en werken in Europa* na afloop van het vierjarenprogramma. Het rapport is onderdeel van een voor het grote publiek bedoelde campagne over wonen en werken in Europa, die in de eerste helft van 2009 in alle 27 lidstaten zal plaatsvinden. De uitkomsten van de discussies tijdens de campagne zullen op hun beurt vorm geven aan het Forum 2009 van de Stichting. Op deze manier wordt een continu debat gecreëerd waarbij enerzijds de Europese burgers worden betrokken via de inhoud van het rapport en de campagne en anderzijds de beleidsmakers en overige partners via nationale debatten en het Forum zelf. Het overzichtsrapport en het betreffende informatiemateriaal zullen in 2008 worden opgesteld en worden vertaald in diverse EU-talen om in 2009 een zo groot mogelijk aantal EU-lidstaten te bereiken (binnen de budgettaire beperkingen). De campagne zal worden gevoerd in samenwerking met de nationale kantoren van de EU-vertegenwoordigingen, nationale overheden en sociale partners in alle lidstaten. Het is de bedoeling dat de discussies, die op nationaal niveau worden gevoerd, de basis vormen voor het Forum van de Stichting dat in november 2009 het hoogtepunt van de campagne moet worden. Daarom is het strategische besluit genomen het volgende Forum van 2008 naar 2009 te verschuiven zodat er een onafgebroken cyclus van debatten ontstaat.

Overzicht van onderzoeks- en communicatieactiviteiten

Voornaamste strategische onderzoeksthema's, activiteiten en onderwerpen van de Stichting in 2008

STRATEGISCHE ONDERZOEKS-THEMA'S	Activiteiten			
	1. Monitoring en enquêtes	2. Veranderingen begrijpen	3. Onderzoek verrichten en effectieve maatregelen bestuderen	4. Communicatie en uitwisseling
A. Werkgelegenheid en herstructurering	ERM	ERM-casestudies over herstructurering	Sectorale studies naar de impact van globalisering Prognoses voor de werkgelegenheid Productiviteit, innovatie en werkgelegenheid	Netwerkseminars voor bedrijven Conferentie over internationale concurrentie en de vestigingsbesluiten van Europese bedrijven
B. Evenwicht tussen werk en privéleven en arbeidsomstandigheden	EWCO	Vergelijkende analyserapporten, bv. over diversiteitsbeheer en atypisch werk	Arbeidsomstandigheden en dialoog Inzetbaarheid en flexicurity	Diepgaande rapporten op basis van de EWCS Seminar over kwaliteit van banen en structurele veranderingen op de arbeidsmarkten in de EU Seminar over vergelijking van mondiale arbeidsomstandigheden

STRATEGISCHE ONDERZOEKS-THEMA'S	Activiteiten			
	1. Monitoring en enquêtes	2. Veranderingen begrijpen	3. Onderzoek verrichten en effectieve maatregelen bestuderen	4. Communicatie en uitwisseling
C. Arbeidsverhoudingen en partnerschappen	EIRO Lexicon inzake arbeidsverhoudingen Bedrijvenenquête 2008	Vergelijkende analyserapporten over diverse onderwerpen, zoals uitzendwerk Onderzoeken naar representativiteit	Ontwikkelingen op het vlak van de arbeidsverhoudingen in de EU en andere toonaangevende economieën: salaris, loonflexibiliteit	Seminar over gedragscodes en internationale kaderovereenkomsten Workshop over de dynamiek van de sectorale sociale dialoog Conferentie over de impact van globalisering op systemen van arbeidsverhoudingen Gezamenlijk seminar met Cedefop over permanente beroepsopleiding en arbeidsverhoudingen
D. Sociale cohesie en kwaliteit van het bestaan	Europese Waarnemingspost voor Gezinszaken EurLife Europese Enquête naar de kwaliteit van het bestaan (EQLS) 2007	Sociale en economische integratie van migranten	Thematische analyse van de EQLS 2007	Promotietour over EQLS 2007 Conferentie over flexibiliteit en zekerheid tijdens de levensloop Conferentie onder EU-voorzitterschap over sociaal kapitaal en het scheppen van werkgelegenheid in landelijke gebieden Workshops van de Stichting over de kwaliteit van het leven voor kinderen
E. Communicatie-output	Datasets van enquête-resultaten Artikelen van waarnemingscentra	Vergelijkende analyserapporten Op maat gemaakte rapporten Informatiedienst van EMCC	Diepterapporten, <i>Foundation Findings</i>	Seminarreeks van de Stichting Promotie van het werk van de Stichting inzake de impact van de wereldwijde markt op de levens- en arbeidsomstandigheden in Europa. Promotieinitiatieven gericht op de Europese debatten in 2008 Nationale informatiecentra Verbindingsbureau Brussel – tentoonstelling in het Europees Parlement Vorbereiding van het Europese debat over <i>Wonen en werken in Europa in 2009</i>

Begroting voor 2008

De onderstaande raming van de inkomsten en uitgaven is gebaseerd op de uitvoering van het vierde en laatste jaar van het vierjarenprogramma van de Stichting voor de periode 2005-2008. Om voldoende middelen voor 2008 te waarborgen heeft de raad van bestuur in maart 2007 het volgende begrotingsvoorstel ingediend voor 21.2 miljoen EUR (waarvan 20.0 miljoen subsidie):

UITGAVEN	Begroting 2008	Begroting 2007	Begroting 2006
Post			
1. Personeel	11,365,000	10,560,000	10,160,000
2. Gebouwen, uitrusting en diverse huishoudelijke uitgaven	1,435,000	1,350,000	1,500,000
3. Beleidsuitgaven	8,200,000	8,270,000	8,100,000
Totaal	21,000,000	20,180,000	19,760,000
INKOMSTEN	Begroting 2008	Begroting 2007	Begroting 2006
Post			
4. Subsidie	20,000,000	19,600,000	19,000,000
Phare-programma	300,000	300,000	540,000
Overige toelagen	400,000		
5. Diverse inkomsten	pm	pm	pm
6. Inkomsten uit dienstverlening	300,000	280,000	220,000
Totaal	21,000,000	20,180,000	19,760,000

Personeel

Er zijn voor 2008 zeven nieuwe posten aangevraagd op basis van een aantal ontwikkelingen:

- uitbreiding van de EU met twee nieuwe lidstaten, Bulgarije en Roemenië, die volledig in de lopende projecten van de Stichting moeten worden geïntegreerd;
- toenemende belangstelling van de EU in naburige en concurrerende landen en regio's, evenals de noodzaak die te analyseren;
- aanhoudende trend om meer operationele monitoring- en analysewerkzaamheden intern uit te voeren in plaats van deze uit te besteden via studie- en dienstverleningscontracten;
- uitbreiding van het reservoir van vaardigheden van het personeel van de Stichting door de werving van specialisten in aanvullende disciplines, bv. op het gebied van prognoses, globalisering, productiviteit, innovatie, arbeidswetgeving, casestudies en de verbanden hiervan met het scheppen van banen en werkgelegenheid. Dit gaat hand in hand met het doel de interne operationele capaciteit te vergroten;
- versterking van de capaciteit van de Stichting om te voldoen aan het toegenomen aantal verzoeken van onze gebruikers om meer op maat gemaakte rapporten en diensten;
- verbetering van de vooraanstaande positie van de Stichting met betrekking tot ontwikkelingen op het gebied van onderzoeksmethoden en -kwaliteit en degelijkheid en betrouwbaarheid van onderzoeksresultaten;

- de noodzaak van formele en permanente monitoring en controle die door alle communautaire instellingen wordt geëist;
- de belasting van alle extra gevraagde medewerkers met operationele taken, waardoor de verhouding tussen de beleidsuitgaven en de administratieve uitgaven verschuift naar 85:15.

Met het oog op de lopende begrotingsdebatten in het Europees Parlement en de Raad zijn de programmavoorstellen voor 2008 gebaseerd op de verwachting dat niet alle zeven posten in 2008 zullen worden toegewezen.

Werkprocessen en ondersteunende activiteiten

De voorgestelde onderzoeks- en communicatieactiviteiten voor 2008 worden ondersteund met een infrastructuur van professionele ICT-diensten, personeelsontwikkeling en administratieve dienstverlening.

De afstemming van alle activiteiten via doeltreffende werkprocessen blijft hoge prioriteit houden en heeft tot doel diensten te verlenen die tijdig en van hoge kwaliteit zijn en rapporten en producten op te stellen binnen de daarvoor bepaalde termijnen. De Stichting streeft ernaar een doeltreffende organisatie te zijn die voldoet aan de controlenormen. De organisatie van de Stichting is in 2007 herzien en doelgerichter gemaakt om de doelmatigheid te vergroten en de kwaliteit van de output en de arbeidsvoldoening van het personeel te verbeteren.

Er zullen specifieke inspanningen worden verricht op het gebied van kennisbeheer, om het gebruik van de onderzoeksresultaten van het werk dat de Stichting tot nu toe heeft gedaan te maximaliseren en te combineren met de vaardigheden en ervaringen van haar personeel, haar netwerk van deskundigen en de feedback en eisen van haar partners en informatiegebruikers.

In 2008 wordt, parallel aan de opstelling van het nieuwe vierjarenprogramma, de ICT strategie herzien om ervoor te zorgen dat de ontwikkelingen op het gebied van hardware en software en van internettechnologieën de onderzoeks- en communicatieactiviteiten naar behoren ondersteunen. Door de investeringen die in 2007 zijn gedaan in de database voor het beheer van klantrelaties kan deze in 2008 volledig in gebruik worden genomen. Waar mogelijk past de Stichting technologische normen en systemen toe die worden gebruikt door de Commissie (ABAC, normen voor de toegankelijkheid van internet, enzovoort).

Het programma voor personeelsontwikkeling wordt voortgezet en zal worden aangevuld met een uitgebreid opleidingsprogramma.

In 2008 stapt de Stichting van SI2 over op ABAC, een nieuw financieel systeem, ondersteund door de Commissie. Verder wordt voorzien dat de Stichting alle procedures zal hebben ontwikkeld om te voldoen aan de vereisten van de EU op het gebied van gegevensbescherming.

Monitoring en evaluatie

De Stichting heeft een systeem voor het meten van de prestaties ingevoerd op basis van de Balanced Scorecard-methode met 27 prestatie-indicatoren. Er is in 2007 een begin gemaakt met de periodieke meting en monitoring van en de rapportage over deze indicatoren. Dit zal in 2008 verder worden ontwikkeld.

De Balanced Scorecard functioneert als meetsysteem en communicatiemiddel met betrekking tot de prestaties van de organisatie. Het biedt een geïntegreerd kader voor het omschrijven en vertalen van de strategie van de Stichting in actie

door gebruik te maken van prestatie-indicatoren vanuit vier perspectieven: het klant- of gebruikersperspectief, interne processen, kennis en groei, het financiële perspectief.

De prestatie-indicatoren zijn afgeleid uit de strategische doelen van de Stichting en maken het mogelijk de organisatorische en individuele doelstellingen systematischer af te stemmen op de strategische doelen.

De aanbevelingen die voortkwamen uit de externe evaluatie van het programma van de Stichting voor de periode 2001-2004, zullen worden opgenomen in een actieplan dat in de loop van 2008 wordt uitgevoerd. Er komt een plan voor kleinschaligere evaluatieactiviteiten op programma- of projectniveau in combinatie met de verdere ontwikkeling van de interne evaluatiecapaciteit.

Het werkprogramma 2008 voorziet in een bescheiden toename van zowel de personele als de financiële middelen voor de Stichting, zoals uiteengezet in hoofdstuk 4, om de verwachte toename van taken en output van de Stichting te dekken. Omdat 2008 het laatste jaar van het huidige vierjarenprogramma is, ligt de nadruk op de voltooiing van de lopende onderzoeksprogramma's op basis van de vier thematische onderzoeksgebieden, zoals omschreven in hoofdstuk 3. De activiteiten van de Stichting blijven dezelfde als in de afgelopen drie jaar en variëren van het monitoren van veranderingen tot onderzoek en communicatie. De samenwerking met andere agentschappen en onderzoekspartners wordt in 2008 naar een hoger niveau getild met specifieke gezamenlijke projecten. Overeenkomstig deze algemene doelen en met de specifieke bedoeling om haar partners te voorzien van tijdige en relevante informatie van hoge kwaliteit, is de voornaamste doelstelling van de Stichting aangaande het werkprogramma 2008 haar organisatiestructuur en financiële en personele middelen af te stemmen op de verdere verbetering van de kwaliteit van haar onderzoek en output, teneinde zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de informatiebehoeften van haar belangrijkste gebruikers.

Bijlage 1: Overzicht van projectbegrotingen

Projectvoorstellen 2008 per thema	V = Voortzetting van 2007 N = Nieuw	Activiteit / Output 2008	Begroting 2007	Begroting 2008 versie 3
Waarnemingscentra en enquêtes				
Netwerk van Europese waarnemingscentra – EIRO, EWCO en ERM	V	Informatie-updates / factsheets; vergelijkende analyserapporten; onderzoeken naar representativiteit; jaarlijkse evaluaties van arbeidsverhoudingen en arbeidsomstandigheden; <i>ERM quarterly</i> en het jaarverslag van de ERM; seminars; Europees lexicon inzake arbeidsverhoudingen	1.930.000	1.850.000
Waarnemingspost voor Gezinszaken	N	Rapporten van casestudies	0	270.000*
Europese bedrijvenenquête	V	Dataset; analyserapport	80.000	1.790.000
Europese enquête naar de kwaliteit van het leven	V	Publicaties; factsheets; openingsconferentie; nationale bijeenkomsten EurLife: herziene database	1.855.500	250.000
Europese enquête naar de arbeidsomstandigheden	V	Studierapporten; technische evaluatie; seminar en conferentie	348.000	60.000
Totaal			4.213.500	4.220.000
Werkgelegenheid en herstructurering				
ERM-casestudies	V	Casestudies over herstructurering	0	20.000
De impact van globalisering op specifieke sectoren	V	Conferentie; sectorale workshop; diepgaande sectorale studie; deskundigenseminars voor sectorale onderzoeken met de EC	221.000	152.000
Prognoses voor de werkgelegenheid	V	Rapport	44.500	60.000
Verbanden tussen productiviteit, innovatie en werkgelegenheid	V	Rapport	13.500	8.000
Informatiedienst voor partners van het EMCC	V	Rapporten van de informatiedienst voor partners	63.000	60.000
Netwerkseminars voor bedrijven	V	Seminars	109.000	90.000
Zwartwerk	V	Landenrapporten	55.700	20.000
Effect van de dienstenrichtlijn	N	Haalbaarheidsstudie	0	5.000
Totaal			506.700	415.000
Arbidsomstandigheden en evenwicht tussen werk en privéleven				
Arbidsomstandigheden en sociale dialoog	V	Casestudies	12.500	97.000
Kwaliteit van banen en structurele veranderingen op de arbeidsmarkten in de EU	V	Verspreidingsseminar	12.000	33.000
Vergelijking van mondiale arbeidsomstandigheden: Europa in vergelijking met concurrenten elders in de wereld	V	Verspreidingsseminar	75.200	35.000
Inzetbaarheid en flexicurity	V	Conferentie	266.300	25.000
Totaal			366.000	190.000

Projectvoorstellen 2008 per thema	V = Voortzetting van 2007 N = Nieuw	Activiteit / Output 2008	Begroting 2007	Begroting 2008 versie 3
Arbeidsverhoudingen en partnerschappen				
Gedragcodes en internationale kaderovereenkomsten	V	Rapport en workshop	25.000	25.000
Dynamiek van de sectorale sociale dialoog	V	Rapport en workshop	90.000	25.000
Ontwikkelingen op het vlak van de arbeidsverhoudingen in de EU en andere toonaangevende economieën	V	Rapport	0	35.000
Impact van globalisering op systemen van arbeidsverhoudingen	V	Prognoses; seminar	119.550	30.000
Permanente beroepsopleiding en arbeidsverhoudingen	N	Gezamenlijk seminar met Cedefop	0	20.000
Seminarreeks van de Stichting	V	Twee seminars	165.000	135.000
Impact van de richtlijn betreffende informatie en raadpleging van werknemers	N	Haalbaarheidsstudie	0	5.000
Totaal			399.500	275.000
Levensomstandigheden en kwaliteit van het leven				
Sociale en economische integratie van migranten	V	Rapporten; casestudies; gids met goede praktijken; drie verspreidingsevenementen	240.000	325.000
Haalbaarheidsstudie naar de ontwikkeling en kwaliteit van regionale indicatoren	N	Interne studie	0	0
Oudere vrouwen binnen de beroepsbevolking: kwaliteit van bestaan en werk	N	Interne studie	0	0
Demografische verandering en werkgelegenheid in sociale diensten van algemeen belang	N	Haalbaarheidsstudie	0	5.000
Totaal			240.000	330.000
Totaal onderzoek			5.725.700	5.430.000
Informatie en communicatie				
Pers en externe communicatie	V		145.500	270.000
Campagnes, promotietour en Verbindingsbureau Brussel	V		58.800	90.000
Strategische informatieplanning	V		63.000	30.000
Forum van de Stichting	V		0	--
Nationale informatiecentra	V		279.545	240.000
Campagne Wonen en werken in Europa (voorbereiding 2009)	N		0	300.000
Informatiecentrum	V		100.000	90.000
Publicaties	V		849.030	780.000
Taaldiensten	V		355.000	380.000
Totaal			1.850.875	2.180.000
Ondersteunende activiteiten	V		693.425	590.000
Totaal			8.270.000	8.200.000

* exclusief personeelskosten ten belope van 130 000 EUR (totale begroting 400 000 EUR)

Bijlage 2: Risicoregister

Risicogebied	Omschrijving belangrijkste risico's	Mogelijke impact	Waarschijnlijkheid (hoog, gemiddeld, laag)	Belangrijkste getroffen beheersmaatregel
Personeelsrisico	Werving van personeel met nieuwe expertise mislukt.	Vertraging bij de uitvoering van het werkprogramma. Voortdurende afhankelijkheid van externe deskundigen ondanks de strategische keuze van de Stichting om te investeren in eigen personeel.	L	Begroting voor de werving en nieuw personeel toegewezen. Werving start per eind 2007.
Procesrisico	Invoering van het ABAC-systeem kan de verwerking van activiteiten vertragen.	Vertraging bij de uitvoering van nieuwe activiteiten.	L	Intensieve interne opleiding voor alle betrokken personeelsleden voordat het nieuwe systeem in gebruik wordt genomen.
Juridisch risico	Te veel aanbevelingen – die niet altijd relevant zijn voor een kleine organisatie – over het interne controleklimaat en systeem vanwege de overlap van de reikwijdte van de controles door de Rekenkamer en de dienst Interne audit, aangaande de naleving van het Financieel Reglement en de uitvoeringsbepalingen.	Het opvolgen van de aanbevelingen kost te veel tijd en moeite.	G	Een geïntegreerde benadering van de reactie van de Stichting op de aanbevelingen.
Financieel risico	De lange aanlooptijd voor het verwerven van extra inkomsten door middel van toelagen of dienstverleningsovereenkomsten, die zijn voorzien in de begroting voor 2008.	Lagere inkomsten leiden tot een verlaging van de kwaliteit en/of de kwantiteit van de aankopen.	G	Duidelijkheid aan het begin van het begrotingsjaar over de kans om voor andere toelagen voor 2008 in aanmerking te komen. Noodplan voor de uitvoering van activiteiten.
Extern risico	Te veel en/of tegenstrijdige eisen van de partners van de Stichting in reactie op de strategie van de Stichting om vraagstukken 'op verzoek' te gaan analyseren.	Vertraging van de productie als er te veel verzoeken worden ingediend.	L	Het in de planningsfase van het programma betrekken van de partners om prioritaire verzoeken en onderzoeksgebieden vast te stellen binnen het werkprogramma zelf.

